

Valtuustoaloite 13.3.2024 kännykkävapaasta Nurmijärvestä koulujen oppitunneilla

Valtuusto 13.03.2024 § 13

Kokoomuksen valtuustoryhmä jätti aloitteen kännykkävapaasta Nurmijärvestä koulujen oppitunneilla.

Päätös

Aloite lähetettiin kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Sivistyslautakunta 22.08.2024 § 49
309/00.02.00.02/2024

Kokoomuksen valtuustoryhmä on tehnyt valtuustoaloitteen, jossa he esittävät, että syksyllä 2024 kokeillaan kaikissa Nurmijärven kouluissa kännykkävapaita oppitunteja samoilla selkeillä ja yhteneväisillä säännöillä. Lisäksi he esittävät, että alakouluissa voisi kokeilla kännykkävapaita päiviä.

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala on valmistellut aloitteeseen seuraavan vastauksen:

Oppilaiden oppitunteja häiritsevä kännykän käyttö on puhututtanut jo vuosien ajan. Kännykän käytöllä selitetään mm. keskittymiskyvyn ja sosiaalisten taitojen heikkenemistä sekä oppimistulosten laskua. Huoli puhelimesta nousi myös kevään 2023 hallitusneuvotteluihin: ”Hallitus vahvistaa opettajien ja rehtoreiden toimivaltuuksia puuttua opetusta häiritsevään ja kouluaikana tapahtuvaan toimintaan. Hallitus tekee tarvittavat lainsäädäntömuutokset, joilla voidaan nykyistä tehokkaammin rajoittaa esimerkiksi mobiililaitteiden käyttöä koulupäivän aikana ja näin vahvistaa oppilaiden keskittymistä opetukseen.” hallitusohjelmassa linjataan.

Millaisilla keinoilla koulut voivat tällä hetkellä rajoittaa kännyköiden käyttöä koulupäivän aikana

Nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista kännyköiden kouluun tuomisen kieltämistä. Sen sijaan perusopetuslain (628/1998) 36 d §:n mukaan rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta kielletty esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. Lukiolain (629/1998) 45 §:n mukaan rehtorilla ja opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta kielletty esine tai aine. Näitä pykälä voidaan soveltaa myös kännyköiden häiritsevään käyttöön. Kännyköiden kerääminen häiriötä ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa ei ole mahdollista, eikä kännyköiden ottamista pois voi käyttää rangaistuksena.

Perusopetuslain 29 §:n ja lukiolain 40 §:n mukaan opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt peruskouluille ja lukioille. Järjestyssäännöillä edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöissä voidaan antaa lainsäädäntöä tarkentavia koulun turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Järjestyssäännöillä ei saa poiketa lainsäädännön ehdottomista säännöksistä.

Opetushallitus julkaisi keväällä 2016 ohjeen järjestyssääntöjen laatimisesta (Ohje 1/012/2016). Ohjeessa on käsitelty myös tietokoneen, matkapuhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttöä sekä valokuvan ja videon julkaisemista. Järjestyssäännöissä voidaan määrätä koulun tietokoneiden, matkapuhelinten ja muiden mobiililaitteiden, internetin ja koulun tietoverkon käytöstä sekä oppilaan omien laitteiden käytöstä oppituntien tai muun opetussuunnitelman mukaisen opetuksen aikana. Järjestyssäännöissä voidaan todeta hyvien tapojen mukaisesta käyttäytymisestä, kuten toisten huomioon ottamisesta, työ- ja opiskelurauhan edistämisestä ja kunnioittamisesta sekä ohjeiden noudattamisesta.

Koulun järjestyssäännöissä ei voida kokonaan kieltää kännyköiden tuomista kouluun, mutta järjestyssäännöillä voidaan rajoittaa niiden käyttöä opetuksen aikana. Oppitunnilla voidaan sallia opetukseen liittyvä käyttö, mutta kännykän opetusta tai oppimista häiritsevä käyttö voidaan kieltää järjestyssäännöissä. Koulu voi järjestyssäännöissä edellyttää, että kännykkä on häiriötä aiheuttamattomassa tilassa opetuksen aikana. Häiriötä aiheuttamattomalla tilalla tarkoitetaan, että laite on esim. oppilaan repussa tai taskussa äänettömällä sekä värinä-, valo- ja muut toiminnot on asetettu pois käytöstä. Luokassa voi olla myös erillinen kännykkäparkki, mutta sen käyttäminen on oppilaalle vapaaehtoista. Oppilaaseen ei voida kohdistaa kurinpitokeinoja pelkästään siitä syystä, että hän ei laita kännykkää kännykkäparkkiin.

Kännykkäparkin käyttämisen vapaaehtoisuuteen liittyen on ainakin kaksi eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisua:

EOAK/7166/2017 ”Totean, että perustuslain 15 §:ssä jokaiselle taattu omaisuuden suoja koskee myös oppilaiden matkapuhelimia. Kenelläkään ei ole ilman lakiin perustuvia valtuuksia oikeutta vaatia oppilasta luovuttamaan puhelimensa hallintaa. Mobiililaitteen epäasialliseen käyttöön koulussa voidaan puuttua vain laissa säädetyillä keinoilla edellä esitetysti. Jos oppilas häiritsee opetusta tai rikkoo koulun järjestystä, eikä tilanteissa ole käytetty opetusta tai oppimista häiritseviä esineitä, voidaan oppilaan käytökseen puuttua esimerkiksi kasvatustieteiden tutkimuskeskusteluun. Kasvatuksellista toimenpiteistä ja kurinpitokeinoista on säädetty perusopetuslaissa tyhjentävästi. Muita kuin lakiin perustuvia keinoja ei kouluissa saa käyttää.”

EOAK/4941/2019 ”Käytänne, jonka mukaan kännykät ovat oppitunnin ajan koulun lokerikossa, voi olla ongelmallinen, mikäli se johtaa sellaiseen virheelliseen menettelyyn, jossa kännykkä otetaan koulun haltuun vastoin oppilaan tahtoa.”

Välitunneilla kännykän käyttöä ei voida kokonaan kieltää, mutta silloinkin koulun tulee puuttua kiusaamiseen sekä häiritsevään tai muuhun epäasialliseen käyttöön. Koulu voi suosittaa, että välitunnilla liikutaan ja tehdään jotain muuta kuin käytetään kännykkää. Toisaalta laitteen käytöllä voidaan myös edistää välituntiliikuntaa. Opetussuunnitelma kannustaa ja velvoittaaakin käyttämään tietoteknisiä välineitä opetuksessa. Samoin liikunnan lisääminen, niin oppitunneilla kuin välitunneillakin, on opetussuunnitelman tavoitteena.

Jos koulu rajoittaa kännykän käyttöä välitunnilla, tulee sen huolehtia, että oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus esimerkiksi ottaa yhteyttä huoltajaansa tai hoitaa henkilökohtaisia asioitaan, joita ei voi siirtää myöhemmäksi. Yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa sopien kouluissa voi olla käytössä yksi tai useampia välitunteja, jolloin kännykkää saa käyttää ja muina välitunteina laite on laukussa tai muussa sovitussa paikassa. Ohjatun toiminnan, kuten ohjatun liikuntavälitunnin aikana, kännykän käyttöä voidaan rajoittaa.

Miten Nurmijärven kouluissa toimitaan tällä hetkellä

Peruskouluille ja Nurmijärven lukiolle tehdyn kyselyn perusteella kymmenellä peruskoululla 22:sta on järjestyssäännöissä maininta kännykän oppituntien aikaiseen käyttöön liittyen. Näistä kouluista neljä on ylä- tai yhtenäiskouluja. Osalla muista peruskouluista asia on kirjattu järjestyssääntöjen

sijaan nk. koulun käytänteisiin tai suosituksiin. Kännykkäparkki on käytössä kuudessa peruskoulussa, ja niissäkin vain osalla opettajista. Lukion järjestyssäännöissä kielletään kännykän viihdekäyttö oppitunneilla tai oppilaitoksen tilaisuuksissa.

Vastausten perusteella kännyköiden häiritsevä käyttö ei ole ongelma tai on enintään vähäinen ongelma alakouluissa ja lukiossa. Sen sijaan yläkoululaisten oppitunteja häiritsevään kännykän käyttöön joudutaan puuttumaan viikoittain.

Mitä oppilaat ja opiskelijat ajattelevat kännykän käytöstä koulupäivän aikana

Koulutuspalvelut pyysi kevään 2024 aikana peruskoulujen ja lukion oppilaskuntien hallituksia keskustelemaan oppilaiden ja opiskelijoiden näkemyksistä kännykän käytöstä koulupäivän aikana.

Saatujen vastausten perusteella alakoulujen oppilaat eivät koe, että kännykän häiritsevä käyttö oppitunneilla olisi ongelma. Kännykät pidetään repussa äänettömällä, joten mahdollinen kännykkäkielto ei muuttaisi koulun käytäntöjä. Oppilaiden mielestä on hyvä, että he eivät saa katsoa puhelinta ilman lupaa, koska sen käyttö voisi vaikuttaa tuntityöskentelyyn ja haittaisi keskittymistä opetukseen. Lisäksi oppilaiden mielestä välitunneilla on tarkoitus liikkua, saada raitista ilmaa ja viettää aikaa kavereiden, ei kännykän kanssa.

Myös suurin osa yläkoulujen oppilaista ymmärtää, että kännykän katsominen haittaa opiskelua ja niiden käyttöä on syytä rajoittaa oppitunneilla. Välitunneilla he haluavat käyttää kännykkää ilman rajoitteita. Yläkoululaiset kuitenkin myönsivät, että joskus tulee tilanteita, jolloin tulee houkutus ottaa kännykkä esille kiellosta huolimatta. Lisäksi yläkoululaiset totesivat, että kaikki opettajat eivät valvo kännykän käyttöä oppitunneilla.

Lukion opiskelijakunnan hallitus oli sitä mieltä, että kännykän käytön rajoitteiden lisääminen entuudestaan lukiossa ei ole tarpeellista, koska lukion järjestyssäännöissä kielletään puhelinten käyttö oppitunneilla viihdetarkoituksessa. Opiskelijakunnan hallitus ei ole valtuustoaloitetta vastaan, mutta haluaa, että päätöksenteossa huomioidaan eri kouluasteiden tavoitteet ja tarpeet.

Johtopäätökset

Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että kännykkävapaat oppitunnit toteutuvat hyvin tai melko hyvin jo tälläkin hetkellä Nurmijärven peruskouluissa ja lukiossa.

Kuten edellä on todettu, lainsäädäntö ei mahdollista tällä hetkellä kännyköiden ehdotonta kieltämistä kouluissa. Jos kouluista toivotaan nykyistä kännykkävapaampaa oppimisympäristöä, huoltajien osallistaminen ja tuki linjaukselle on olennaista, sillä alle 15-vuotiaan huoltaja päättää, saako lapsi ottaa kännykän mukaan kouluun. Koulussa voidaan laatia yhdessä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa järjestyssääntöjä tarkentavia pelisääntöjä kännykän käytöstä koulussa. Oppilaat ja heidän huoltajansa voivat sitoutua noudattamaan pelisääntöjä ja allekirjoittaa ne, mutta muodollisesti ei ole kyse sopimuksesta. Perusoikeuksista ei voida sopimuksella luopua oppilasta tai huoltajaa sitovasti.

Koulutuspalvelut velvoitti lukuvuoden 2024–2025 alussa kaikkia peruskouluja kirjaamaan järjestyssääntöihinsä seuraavan, kaikille kouluille yhteisen määräyksen kännykän ja muiden mobiililaitteiden käytön rajoittamisesta oppituntien aikana: ”Puhelimen, tietokoneen ja muiden mobiililaitteiden häiritsevä käyttö on kielletty oppitunneilla. Mobiililaitteet pidetään oppituntien aikana äänettömällä, värinättömässä tilassa ja poissa näkyvistä (esim. repussa, pulpetissa, lokerikossa tai omassa kaapissa). Mobiililaitteiden käyttö oppitunneilla on sallittua ainoastaan opettajan luvalla ja opettajan antamien ohjeiden mukaisesti”. Nurmijärven lukion järjestyssäännöissä kielletään jo nykyisellään kännykän käyttö oppitunneilla viihdetarkoituksessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä valmistellaan parhaillaan keinoja, joilla voidaan rajoittaa kännykän käyttöä kouluissa. Opetusministerin mukaan lakiesitys ns. kännykkäkiellosta on tarkoitus antaa eduskunnalle loppuvuodesta 2024. Tästä syystä sivistys- ja hyvinvointitoimialan näkemyksen mukaan on perusteltua odottaa valtakunnallisia linjauksia asiaan liittyen ja tehdä niiden mukaisia päätöksiä kännyköiden käytöstä kouluissa.

Esittelijä

Sivistysjohtaja

Esitys

Sivistyslautakunta päättää antaa kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle esittelytekstin mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen.

Valmistelija

Opetuspäällikkö Kati Luostarinen, puh. 040 317 2401

Päätös

Esitys hyväksyttiin.